

۲۰۳۸۶۱۵

روش های کشف علمی جرائم

مؤلفان:

دکتر مصطفی پیرعلی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین

دکتر علاء حسن بیابانی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین

مجمع علمی و فرهنگی مجید

سرشناسه	: پیرعلی، مصطفی،
عنوان و نام پدیدآور	: روش‌های کشف علمی جرائم/مؤلفان مصطفی پیرعلی، غلامحسین بیابانی.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۴۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: جرم‌یابی
موضوع	: Criminal investigation
شماره افزوده	: بیابانی، غلامحسین،
بندی سگره	: HV ۸۰۷۳
رده - سی دیویی	: ۳۶۳/۲۵
ماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۱۸۷۷۳

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از شاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
مؤلفان: دکتر مصطفی پیرعلی / دکتر غلامحسین بیابانی

روش‌های کشف علمی جرائم

مؤلفان: دکتر مصطفی پیرعلی / دکتر غلامحسین بیابانی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و مندرج در «جد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۴۴-۴

ISBN: 978-622-225-144-4

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۹	پیش‌گفتار
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۱	• مقدمه
۱۲	• بیان مساله
۱۳	• مبانی نظری
۱۴	• رص و هدف
۱۴	• اهمیت و ضرورت
۱۵	• روش‌های کشف علمی جرائم در پلیس علمی
۱۹	• مفاهیم و اصطلاحات
۱۹	• پلیس
۲۰	• علم
۲۰	• ضابطان دادگستری
۲۲	• پلیس علمی
۲۳	• پزشکی قانونی
۲۴	• کشف
۲۵	• کشف علمی جرائم
۲۵	• جرائم
۲۶	• هویت
۲۷	• تشخیص هویت
۲۸	• صحنه جرم
۲۸	• عکاسی
۲۹	• تن‌پیمایی
۲۹	• تصویرنگاری
۳۰	• انگشت‌نگاری
۳۱	فصل دوم: پلیس علمی و تشخیص هویت
۳۱	• مقدمه
۳۱	• تاریخچه تشخیص هویت در ایران
۳۳	• اهمیت و ضرورت تشخیص هویت
۳۴	• انواع روش‌های تشخیص هویت از گذشته تا کنون

الف. روش های قدیمی تشخیص هویت اشخاص عبارتند از: ۳۴

ب. روش های جدید تشخیص هویت عبارتند از: ۳۷

فصل سوم: پلیس علمی و صحنه جرم ۴۳

• مقدمه ۴۳

• صحنه جرم ۴۳

• انواع صحنه جرم ۴۴

صحنه های جرم اولیه و ثانویه ۴۴

• اشیاء صحنه وقوع جرم ۴۵

• شرایط پلیس علمی در صحنه جرم ۴۵

• جمع آوری دلائل و مدارک در صحنه جرم ۴۶

• اصول حفاظت از صحنه جرم ۴۷

• آلودگی صحنه جرم ۴۸

• عوامل اساسی آلودگی صحنه جرم ۴۸

• قاعده طلایی ۴۹

• روش های بررسی صحنه جرم ۴۹

الف. روش موازی ۴۹

ب. روش ماریپچی ۵۰

پ. جست و جوی شبکه ای ۵۰

ت. جست و جوی منطقه ای ۵۰

• عکاسی جنایی ۵۱

• کרוکی در صحنه جرم ۵۲

• اهمیت تهیه کרוکی صحنه جرم ۵۲

• فیلم برداری ۵۳

• نمونه برداری دلائل و مدارک از صحنه جرم ۵۳

فصل چهارم: پلیس علمی و ادله بیولوژی جنائی ۶۱

• مقدمه ۶۱

• بیولوژی چیست؟ ۶۲

الف. بیولوژی ۶۲

ب. بیوتکنولوژی ۶۲

پ. نمونه دلائل بیولوژی در صحنه جرم ۶۲

• آزمایشگاه های بیولوژی جنائی در پلیس علمی ۶۳

۶۳	الف. دایره آزمایشگاهی سرولوژی
۶۵	ب. دایره آزمایشگاهی مو و الیاف
۶۶	پ. دایره آزمایشگاهی ژنتیک
۶۹	فصل پنجم: پلیس علمی و ادله شیمی جنائی
۶۹	• مقدمه
۷۰	• آزمایشگاه‌های شیمی جنائی در پلیس علمی
۷۰	الف. دایره آزمایشگاهی سموم و مواد شیمیایی
۷۰	ب. دایره آزمایشگاهی رنگ و رنگدانه
۷۱	پ. دایره آزمایشگاهی بررسی خاک
۷۳	فصل ششم: پلیس علمی و ادله فیزیک جنائی
۷۳	• مقدمه
۷۴	• آزمایشگاه‌های فیزیک جنائی در پلیس علمی
۷۴	الف. دایره آزمایشگاهی بررسی سلاح
۷۷	ب. دایره آزمایشگاهی بررسی آثار ابزار
۷۹	پ. دایره آزمایشگاهی امنیت خودرو و موتور سیکلت
۸۰	ت. دایره آزمایشگاهی صورت‌نگاری
۸۳	فصل هفتم: پلیس علمی و ادله آثار انگشت
۸۳	• مقدمه
۸۴	• تاریخچه انگشت‌نگاری
۸۶	• انواع نقوش سرانگشتان
۹۴	• پودر انگشت‌نگاری
۹۵	• ثبت آثار انگشتان
۹۶	• بررسی آثار انگشتان در صحنه‌های جرم
۹۶	• شناسایی آثار انگشت
۹۸	• انگشت‌نگاری از اجساد
۹۹	• انواع انگشت‌نگاری
۱۰۱	فصل هشتم: پلیس علمی و ادله آثار مکتوب
۱۰۱	• مقدمه
۱۰۲	• آزمایشگاه‌های ادله مکتوب در پلیس علمی
۱۰۲	الف. دایره آزمایشگاهی اسناد مجعول و مشکوک

- ۱۰۸..... ب. دایره آزمایشگاهی خطوط و امضاء
- ۱۰۹..... تجهیزات آزمایشگاهی ادله مکتوب در پلیس علمی
- ۱۰۹..... الف. ویدئو اسپکترال
- ۱۱۰..... ب. دستگاه VSC 5000
- ۱۱۱..... ج. دستگاه ESDA

فصل نهم: پلیس علمی و ادله فضای مجازی..... ۱۱۳

- ۱۱۳..... مقدمه
- ۱۱۴..... مبارزه با جرائم در فضای مجازی
- ۱۱۵..... داده های رایانه ای
- ۱۱۶..... شناخت ادله حرم در فضای مجازی
- ۱۱۶..... موضوع جرم در فضای مجازی
- ۱۱۷..... انواع جرائم فضای مجازی
- ۱۲۱..... شیوه های ارتکاب جرم در فضای مجازی
- ۱۲۲..... تحقیقات مقدماتی در فضای مجازی
- ۱۲۳..... صحنه جرم در فضای مجازی
- ۱۲۵..... آیین نامه جمع آوری و استنادپذیری ادله در فضای مجازی

فصل دهم: پلیس علمی و حقوق شهروندی..... ۱۳۵

- ۱۳۵..... مقدمه
- ۱۳۶..... حقوق متهم در پلیس علمی
- ۱۳۶..... الف. حقوق متهم قبل از دستگیری و بازجویی
- ۱۴۰..... ب. حقوق متهم بعد از دستگیری و بازجویی
- ۱۴۴..... پ. حقوق شهروندی متهمان
- ۱۴۸..... حقوق شاکی در پلیس علمی
- ۱۵۰..... حقوق شهود و مطلعان در پلیس علمی
- ۱۵۳..... قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی
- ۱۵۷..... منابع و مآخذ

پیش گفتار

ارتکاب جرم، علاوه بر تحمیل زیان بر مجنی علیه، موجب برهم زدن نظم عمومی و امنیت اجتماعی می‌شود. این امر، به طور طبیعی نظام عدالت کیفری را به سمت برخورد با متهم و مجازات جرم سوق می‌دهد و در این فرآیند، اصول و قواعدی برای کشف جرم، تحقیق، تعقیب و محاکمه متهم و نهایتاً مجازات مجرم پیش بینی شده است که به آن آیین دادرسی کیفری گفته می‌شود. فرایند آیین دادرسی کیفری آغاز و پایانی دارد. آغاز این فرایند کشف جرم و پایان آن اجرای حکم است و در فاصله این دو فرایند، مرحله کشف جرم اهمیت فراوانی دارد که موضوع بحث ماست و با عنوان «کشف علمی جرائم» به آن می‌پردازیم و از آنجا که تألیف مهم ضابطان دادگستری محسوب می‌شود، همان گونه که هیچ جامعه‌ای بدون تصور ضابطه وجود ندارد، جامعه‌ای هم یافت نمی‌شود که در آن جرم اتفاق نیفتد و به تعبیر جامعه‌شناختی همه افراد بدون استثنا، ارزش‌های حاکم بر جامعه را محترم شمرده و از آن پیروی کنند هم در عالم واقعی وجود ندارد. ضابطان دادگستری به دلیل حضور منحصر به فرد در مرحله کشف جرم نقش ویژه‌ای در رسیدگی‌های صحیح قضائی دارند. عملکرد ویژه ضابطان دادگستری همچون تیغه دو لبه عمل می‌کند که تنها در صورت رعایت توازن و تعادل بین مثلث حقوق متهم، حقوق شاکی و حقوق جامعه، کارآمدی و اثر بخشی لازم را برای اهداف نظام عدالت کیفری به همراه خواهد داشت و این عملکرد ویژه، با تصویب مواد ۱۰ تا ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ مشخص و معین شده است و ضابطان دادگستری در سایه رعایت این قوانین سعی در «کشف علمی جرائم» می‌نمایند تا حقی از کسی ضایع نگردد و متهم واقعی با دلایل و مدارک در پیشگاه عدالت پاسخگو باشد. باید این نکته را مد نظر داشت که علوم جنائی به عنوان ابزاری چند منظوره و بسیار قدرتمند در خدمت تحقیقات جنائی مورد استفاده قرار می‌گیرد. ولی این علم به تنهایی برای دستگیری مجرمین کافی نیست و برای موفقیت در این امر بایستی «روش‌های کشف علمی جرائم» با دانش، تجربه، و شم پلیسی ماموران پلیس آمیخته شود تا بهترین نتیجه را به همراه داشته باشد.

سال ها قبل؛ شناسایی، دستگیری و محکومیت مجرمان وابسته به حضور شاهدان عینی و اعتراف مجرمان بود و پرونده به این ترتیب به پایان می رسید ولی در حال حاضر با توجه به پیشرفت تکنولوژی، صحنه جرم و نوع و روش جرائم تغییر کرده و فضای مجازی نیز به صحنه جرم حقیقی افزوده شده است و مجرمان نیز بسیار حرفه ای دست به اقدام های مجرمانه می زنند که شناسایی و دستگیری آنان را پیچیده کرده است. بنابراین شیوه پلیس نیز علمی شده و با استفاده از روش های علمی و اطلاعاتی، ابزارهای فنی و آزمایش های جدید و جمع آوری دلایل و استدلال های محکم به کشف علمی جرائم می پردازد.

در این کتاب ارزنده که به همت استادان گرامی و پژوهشگران ارجمند جناب آقای دکتر مصطفی پیرعلی و دکتر غلامحسین بیابانی از اساتید محترم دانشگاه علوم انتظامی امین به رشته تحریر در آمده، سعی بر این شده است تا با شیوه ای مفید، مختصر و کاربردی و در حد حرفه های درس «پلیس علمی» که در دانشکده های حقوق سراسر کشور مورد تدریس است، به محترم قرار می گیرد به موضوع این درس پرداخته شود، که امیدواریم مورد قبول شه شگوار اساتید و دانشجویان ارجمند حقوقی قرار گیرد. در پایان نیز سپاس و امتنان خویش را از مدیر محترم انتشارات مجد جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک که مقدمات چاپ این اثر ارزنده را فراهم نمودند اعلام و ابراز می نمایم.

دکتر ایرج گلدوزیان

استاد دانشکده حقوقی و علوم سیاسی دانشگاه تهران